

خرابات

داشتن و نداشتن

جواد طوسی

● آنچه موجب ماندگاری و حضور جاری یک هنرمند می‌شود، اثر اوست. رابرت راسن، فیلم‌ساز خیلی پرکاری نبود، ولی چرا در همان تعداد محدود فیلم‌های او «بیلیاردباز» جاودانه می‌شود؟ چون ساختی چندوجهی دارد. در یک باشگاه بیلیارد چندتا آدم مثل ادی فلسن با حرفای و کری‌خواندن و فرزی و چالاک‌ی و چهره و قد و قواره سمپاتیکش، بشک‌ه مینه‌سوتا با سکوت و انضباط فکری‌اش و برت گوردون با نگاه کانسب‌کارانه و حضور هولناکش مانند تقدیری شوم، از چهره عادی و قالب معمولی‌شان با فراتر می‌گذراند و به شخصیت‌های قرص و محکم‌ی تبدیل می‌شوند که بنا و استحکام یک فیلم را تضمین می‌کنند و در کنارش با آن رابطه غریب و استثنایی ادی و سارا، فیلم ابعاد فلسفی و اگزیستانسیالیستی پیدا می‌کند.

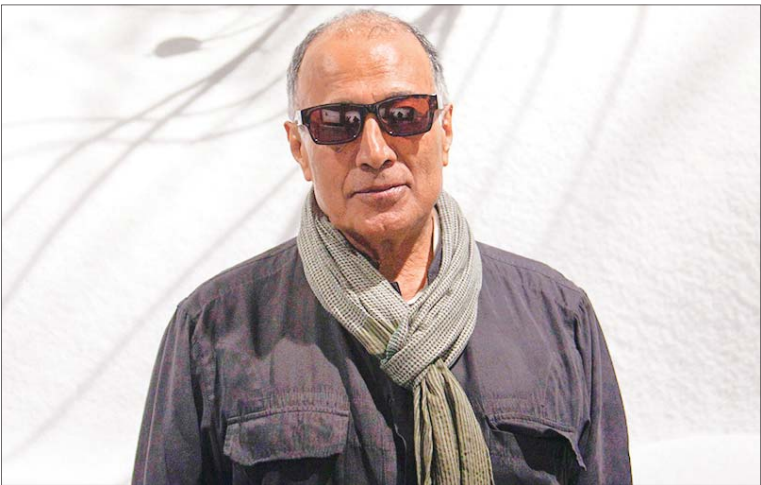
در نقطه مقابل، با فیلم‌ساز پرکاری مانند مایکل کورتیس طرفیم که همه‌نوع فیلمی ساخته است، اما «کازابلانکا» چیز دیگری است، باز یک کافه و لوکیشنی کم‌وبیش ثابت و آدم‌های جورواجوری که در گذر زمان و به مناسبت‌های مختلف به پست هم می‌خورند و رخ‌به‌رخ می‌شوند و تصویر دیگری از خود ارائه می‌دهند که ریشه در عشق و رفاقت و پایبندی به اصول و خصایص دارد. یک‌باره در مواجهه با چنین دنیا و آدم‌هایی می‌بینی «کازابلانکا» می‌شود مجلس انسس و الفت و دوستی و با عشق به گذشته نگرستن. این وعده‌گاه و نقطه وصل را که در آن یونیفورم و حزب و ایدئولوژی و سیاست کنار می‌رود و تنها حس عمیق انسانی موج می‌زند، کجا سراغ دارید؟

همه اینها را گفتم تا به مناسبت سالگرد تولد ناصرخان تقوایی به این نکته بپردازم که درورشدن او از سینما و فیلم‌سازی در این سال‌ها باعث نشده تا از حافظه تاریخی ما پاک شود. این به همان ذات هنرمندانه تقوایی برمی‌گردد که هم در حوزه مستند و داستانی موفق بوده و هم در سریال‌سازی. هنوز «ربعین» و «باد جن» و از نظر فضاسازی، ریتم و ضرباهنگ، صدای زمینه و جنبه‌های بصری و زیبایی‌شناسانه، جزء بهترین مستندهای سینمای ایران به شمار می‌آیند. هنوز سریال «دبی‌جان ناپلئون» یک نمونه استثنایی در اقتباس ادبی و روایت‌پردازی و بازی با کلام و ترکیب حساب‌شده طنز و هجو و casting و بازیگری و تبارشناسی تاریخی است.

هنوز از «ناخدا خورشید» به‌عنوان یک گوهر درخشان در قصه‌گویی، اسطوره‌پردازی و شمایل‌نگاری قهرمان، شخصیت‌پردازی، استفاده بکر و استادانه از جغرافیا در خدمت حال‌وهوای فیلم‌نامه و رخدادهای تنیده‌شده در آن یاد می‌کنند. ناصر تقوایی با این‌گنجینه‌های ارزشمند، تصویری ماندگار و تثبیت‌شده از خود به‌جا گذاشته است، اما در مقام یک بیننده عاشق افسوس می‌خوریم که چرا خالق خوش‌ذوق این آثار ارتباطش را با مخاطبان خود قطع کرده و آنها را از تداوم این وجد هنرمندانه محروم کرده است؟ اینجاست که باید پذیرفت هنرمند و فرهنگ‌ساز در اختیار خودش نیست و نیاز به مراقبت‌های لازم برای درمان‌ماندن، انگیزه‌داشتن، منفعل‌نشدن و درصحنه‌بودن دارد.

این حسرت در مورد فیلم‌سازی مانند ناصر تقوایی بیشتر است، چراکه او در آثار دیگرش مانند «آرامش در حضور دیگران»، «نفرین»، «ای ایران» و «کاغذ بی‌خط» نیز هویتمندی و زبان و گرامر سینمایی‌اش را حفظ کرده و حرفی برای گفتن دارد؛ مثلا وقتی او در «آرامش …» به سراغ اقتباس ادبی می‌رود، دربست خودش را وابسته به متن داستانی غلامحسین ساعدی نمی‌کند و خلاقیت فردی‌اش را در فصل قدم‌زدن سرهنگ بازنشسته از جلوی میله‌های دانشکده افسری (همراه با شنیده‌شدن مارش نظامی مراسم صبحگاه دانشجویان از داخل محیط دانشکده) یا فصل انتهایی که منیژه دستانش را از شیر دستشویی اتاق بیمارستان پر از آب می‌کند و دلواپس و عاشقانه خودش را به سرهنگ دربودافغان می‌رساند تا لبان خشکیداش را سیراب کند، نشان می‌دهد یا از زاویه‌ای دیگر، هنوز ارزش‌های نهفته فیلمی مانند «ای ایران» کشف نشده است؛ فیلمی که در ورای ظاهر کمیک آیمخته یا طنزش، ریشه‌های تاریخی استبداد و خوش‌بینی و ذوق‌زدگی تاریخی در این سرزمین بلاکش را نشان می‌دهد.

فیلم‌سازان ایرانی جامانده از ویزا

فرانک آرتا

فرزاد خورشیدست

طرف فستیوال و به قول مدیران فستیوال از طرف وزارت فرهنگ و هنر کشور دانمارک به سفارت دانمارک در تهران ایمیل شده بود؛ با وجود این، رفتاری از طرف این سفارت شد که شایسته یک فیلم‌ساز و هنرمند نبود. آنها در تماس دوم، مدارک مربوط به مجوزهای ساخت فیلم و مدارک مشابه دیگر را از من خواستند و رفتار کسی که تماس می‌گرفت به‌شدت بی‌ادبانه و عصبی بود و مدام می‌گفت من از طرف کنسول دانمارک تماس می‌گیرم». این کارگردان در ادامه توضیح داد: «من از این خانم که خودش ایرانی بود، سؤال کردم شما به‌عنوان یک ایرانی ناراحت هستید به فیلم‌ساز به نمایندگی از کشورتان به طرف فستیوال بزرگ و معتبر دعوت شده است؟ آن خانم هم با همان لحن گفت خیر؛ ولی این وظیفه‌هاست است و کنسول از او خواسته که چنین باشد که من و تهیه‌کننده را بازجویی تلفنی کنند و مدارکی عجیب‌وغریب از ما بخواهند! مگر زمانی که فیلم بنده از میان ۹ هزار فیلم فیلم مستند «نی که نام ندار» و از شاگردان عباس کیارستمی، یکی دیگر از فیلم‌سازان ایرانی است که به‌تازگی از رفته‌ها دانمارک اظهار تعجب کرده. او درباره این موضوع به «شرق» گفت: «وقتی فیلم «زنی که نام ندارد» به‌عنوان تنها نماینده سینمای مستند ایران در فستیوال بزرگ کینهایک انتخاب شد، من در یونان و در جشنواره «پلویونیس» حضور داشتم. چند روز بعد از آمدن به تهران، همه مدارکی را که از قبل به سفارت یونان داده بودم، مفضل‌تر به سفارت دانمارک و کارگزینی آنجا دادم؛ اما از روز اول متوجه شدم برخورد‌ها کاملا متفاوت است. چند روز بعد، از کنسولگری دانمارک با من تماس گرفتند و خانمی که آن سوی خط بود، با حالتی بازجویانه از کار‌های قبلی من و فستیوال‌های دیگری که رفته بودم، سؤال کرد؛ عجیب بود که دعوت‌نامه من همراه بلیت‌های سفرم از

مصدق‌رضا وطن‌نوست

در فستیوال کینهایک بدون حضور من و فقط با ارتباط اسکایی پخش شد. روزنامه گاردین یک مطلب بسیار خوب درباره بازتاب نمایش فیلم نوشت و به نود کارگردان فیلم در مراسم نیز اشاره کرد. مدیران فستیوال هرکدام جداگانه به من و پخش‌کننده فیلم ایمیل زدند، عذرخواهی کردند و نوشتند موضوع را بعد از فستیوال از طریق وزارت خارجه و وزارت هنر کشورشان پیگیری قانونی خواهند کرد. پخش‌کننده من نیز که در آمریکا‌ست، توانست در آخرین لحظه که خروج من کنسل شد، خودش را به کینهایک برساند. دو قرار مهم را که از قبل با دو فاندز بزرگ اروپایی برای کارهای بعدی من گذاشته بودند، از دست دادیم. تمام هزینه‌های رفت، برگشت، اقامت و… من که از طرف فستیوال انجام شده بود، هدر رفت. فیلم‌ساز برتر فستیوال (یک فیلم‌ساز کانادایی- افغانی) که به نمایندگی از کشور کانادا حضور داشت و فیلمش در کشور افغانستان ساخته شده بود، شب احتمامیه در تویتز به من مسیح داد و گفت فیلمت را دیدم، اگر تو هم اینجا بودی و مانند من شش کنفرانس را برگزار می‌کردی، حتما این جایزه امشب مال تو بود؛ اما بدترین اتفاق این ماجرا، برخورد نادرست سفارت است که باعث نگرانی من شد. آیا من با فیلم‌ساختن و زندگی از طریق این حرفه، بیست‌وچند سال است جرم انجام می‌دهم که از آن هم بی‌خبرم؟ به‌راستی باید تاوان چه چیزی را بدهیم؟ آیا در دو، سه فستیوال دیگری که قرار است در ماه‌های اخیر در آنها حضور پیدا کنم نیز قرار است از طرف سفارتخانه‌های این کشورها چنین برخورد و لحن و کلامی را دریافت کنم؟ من از همه این کنسولگری‌ها می‌خواهم بدانند من از کشوری هستم که به‌راستی به‌دست‌آوردن موفقیت و موقعیت در آن بسیار سخت و شاید یک شانس است و مردم سرزمین من ذاتا روشنفکر با عقبه‌ای متمدنانه

جمشید مشایخی در بیمارستان

گروه هنر: روند درمان جمشید مشایخی، هنرمند سینما و تلویزیون، مثبت ارزیابی شده و باید تا روز شنبه، ۲۳ تیر، در بیمارستان بستری باشد. بنابر گزارش ایلنا، استاد جمشید مشایخی از اواخر هفته گذشته در بیمارستان بستری شده است. فرزند این هنرمند با اشاره به آخرین وضعیت مشایخی گفت: «پدرم به دلیل مشکلات گوارشی و درد در ناحیه روده و معده در بیمارستان بستری شد و پزشکان در حال مداوی

ایشان هستند». او با اشاره به اینکه هیچ‌گونه جراحی‌ای روی مشایخی انجام نشده است، گفت: «کنون پزشکان تشخیص ندهاده‌اند که ایشان نیاز به عمل داشته باشند و عمل جراحی را تجویز نکرده‌اند، اما امروز پزشک ایشان دوباره وی را ویزیت و دستورات

«ترانه باران» در پی احیای هنرگردی و موزه‌های روستایی

از دستاوردهای طرح گردشگری هنری است که می‌تواند از فرهنگ، هنر و اصالت قومیتی روستاها حراست کند. این البته اتفاق جدیدی نیست و در کشورهای مختلف چنین موزه‌هایی وجود دارند، اما طرح ما تلیفیقی بین گردشگری روستایی و گردشگری هنری شکل داده که هم برای گردشگران هنری روستاها جذابیت ایجاد می‌کند و هم منجر به توسعه روستاها می‌شود. وقتی گردشگر به روستا می‌رود، در آنجا اقامت می‌گیرد و تفریح و خرید می‌کند، ضمن اینکه از موزه‌های میراث روستایی هم بازدید می‌کند و با قویست و همچنین هنرهای جامعه مقصد آشنا می‌شود.

زیر آسمان فیروزهای

اولین حضور «احترام برومند» در تئاتر

● **گروه هنر:** احترام برومند، هنرمند سینما و تلویزیون، به‌عنوان صداییشه در نمایش «آهواره» به کارگردانی احسان گودرزی به ایفای نقش می‌پردازد. احترام برومند، هنرمند سینما و تلویزیون، در اولین حضور خود به‌عنوان بازیگر تئاتر، در مقام صداییشه به ایفای نقش در نمایش «آهواره»، به کارگردانی احسان گودرزی می‌پردازد که قرار است از اول مرداد در تماشاخانه پالیز روی صحنه برود.

احترام برومند در سال‌های گذشته در عرصه سینما و تلویزیون فعالیت داشته، اما حضور در نمایش «آهواره» اولین تجربه این هنرمند در عرصه بازیگری تئاتر است. در نمایش «آهواره» نگار جواهریان، الهام کردا، علی باقری و محمد ولی‌زادگان به‌عنوان بازیگر حضور دارند. «آهواره» عنوان سومین نمایشی است که احسان گودرزی نوشته و کارگردانی می‌کند. وی پیش از این دو نمایش «مثل شلوار چین آبی» و «اسلحه ناموس منه» را در مقام کارگردان به صحنه برده است.

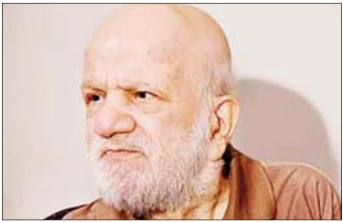
معرفی اعضای هیئت انتخاب جشنواره کودکان و نوجوانان

● **گروه هنر:** در احکامی جداگانه از سوی علیرضا رضاداد، دبیر جشنواره، اعضای هیئت انتخاب سینمای ایران سی‌ویکمین جشنواره بین‌المللی فیلم‌های کودکان و نوجوانان انتخاب شدند. طبق این احکام، حسن آقاکریمی، مهدی باقریپکی، مرضیه محبوب، محمدرضا خردمندان و امیر سحرخیز از سوی دبیر جشنواره به‌عنوان اعضای هیئت انتخاب سینمای ایران سی‌ویکمین جشنواره بین‌المللی فیلم‌های کودکان و نوجوانان معرفی شدند.

اولویت‌های پژوهشی سازمان سینمایی

● **گروه هنر:** اولویت‌های پژوهشی سال ۱۳۹۷ سازمان امور سینمایی و سمعی و بصری اعلام شد. معاونت توسعه فناوری و مطالعات سینمایی با توجه به اهمیت پژوهش در پیشبرد اهداف و وظایف سازمان امور سینمایی و سمعی و بصری، اخیرا فهرستی از اولویت‌های پژوهشی خود را برای سال ۱۳۹۷ اعلام کرد. فهرست موضوعات و اولویت‌ها، ارائه‌شده در این فراخوان، می‌تواند محورهایی باشد که بنا بر علم و دانش پژوهشگر به صورت گزارش، پایان‌نامه، رساله، پژوهش کاربردی، توسعه‌ای یا بنیادی تهیه و تدوین شده و نتایج آن ارائه می‌شود. در این مسیر معاونت فناوری و مطالعات سینمایی آمادگی دریافت پیشنهادها و طرح‌نامه‌های استادان، اندیشمندان، پژوهشگران و دانشجویان را دارد. علاقه‌مندان برای کسب اطلاعات بیشتر به پایگاه اینترنتی معاونت توسعه و فناوری سازمان سینمایی به نشانی http://apf.farhang.gov.ir/ مراجعه کنند و شماره‌های ۰۶۶۴۳۵۶۸۳-۷ ، ۶۶۴۳۲۲۰ و ۶۶۵۶۳۲۰۰ و ۶۶۵۶۳۲۰۰ پاسخ‌گوی سوالات در این زمینه خواهند بود.

بخش تله‌تئاتری از زنده‌یاد گرم‌رضایی در تلویزیون

● **گروه هنر:** تله‌تئاتر نوستالژیک «فیزیکدان‌ها» با بازی زنده‌یادان خسرو شکیبایی و جمیله شیخی روی آنتن شبکه چهار سیما رفت. تله‌تئاتر چهارقسمتی «فیزیکدان‌ها»، به کارگردانی زنده‌یاد رضا گرم‌رضایی، برگرفته از اثر فردریک دورنمات در سال ۱۳۷۲ تولید شد و از چهارشنبه، ۱۴ تیر، ساعت ۲۳ از شبکه چهار سیما به نمایش درآمده است. داستان این اثر در تیمارستان دانشمندان دیوانه می‌گذرد که هرکدام از آنها فکر می‌کند شخصیت برجسته دوران است. بوتلر خود را نیوتن می‌داند. ارنستی فکر می‌کند اینشتین است و مویبوس خود را حضرت سلیمان می‌داند. این نمایش‌نامه با آنکه ظاهری ساده و دیالوگ‌هایی قابل‌فهم دارد، اثری پیچیده و دشوار است که به تئاتر ابزورد تمایل دارد. خسرو شکیبایی، جمیله شیخی، اکبر زنجانبور، احمد آقالو، فردوس کاویانی، مهتاب نصیرپور، سوسن مقصدولو، آتسه فقیه‌نصیری، عزت‌الله مهرآوران، حسن شجاع‌زیا، عنایت شعبانی و بهروز بقایی از بازیگران این تله‌تئاتر هستند. واحد تأمین برنامه شبکه چهار سیما در تابستان ۹۷ هر شب ساعت ۲۳ یک تله‌تئاتر را در قالب برنامه «نمایشخانه» پخش می‌کند.